

Sygn. akt I ACa 2011/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Bogdan Świerczakowski (spr.)

Sędziowie: SA Marzena Konsek-Bitkowska

SO (del.) Paweł Iwaniuk

Protokolant: referent-stażysta Weronika Kotusiewicz

po rozpoznaniu w dniu 13 października 2015 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa K. R.

przeciwko Województwu (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda K. R.

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 24 września 2014 r. sygn. akt I C 787/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że zasądza od Województwa (...) na rzecz K. R. kwotę 1.416.137,19 zł (jeden milion czterysta szesnaście tysięcy sto trzydzieści siedem złotych dziewiętnaści groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 19 maja 2012 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 78.024 zł (siedemdziesiąt osiem tysięcy dwadzieścia cztery złote) tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od Województwa (...) na rzecz K. R. kwotę 76.207 zł (siedemdziesiąt sześć dwieście siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Marzena Konsek-Bitkowska SSA Bogdan Świerczakowski SSO Paweł Iwaniuk

Sygn. akt I ACa 2011/14

(...)

K. R. wniósł o zasądzenie od Województwa (...) kwoty 1.416.137,19 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 maja 2012 r. do dnia zapłaty, jako równowartości dofinansowania jakie miał otrzymać od pozwanego na podstawie umowy nr (...)(...) z 10 grudnia 2011 r. o dofinansowanie projektu pt. „Wzrost konkurencyjności Firmy (...), poprzez zakup maszyn i urządzeń służących do produkcji puszek z tworzyw sztucznych dla branży chemicznej oraz wdrożenie innowacyjnej technologii etykietowania opakowań”. Nadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 24 września 2014 r. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego zwrot kosztów procesu.

Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach.

K. R. prowadzi od 21 kwietnia 1992 r. działalność gospodarczą pod nazwą (...) R. K. J.. Przedmiotem w/w działalności jest produkcja opakowań, wiader i pojemników z tworzyw sztucznych, przeznaczonych do pakowania produktów spożywczych, chemicznych, budowlanych i innych.

Powód negocjował z (...) S.A. warunki umowy leasingu. W dniu 22 sierpnia 2008 r. złożył podpis pod umową leasingu finansowego nr (...) z (...) S.A. Jednocześnie powód złożył deklarację wekslową i weksel. Zgodnie z art. 7 § 1 ust 1 w/w umowy, miała ona wejść w życie pod warunkiem zawieszającym w postaci wejścia w życie umowy sprzedaży. W celu zawarcia umowy powód zobowiązany był wpłacić opłatę wstępną w wysokości 65.949 zł, podatek VAT od wszystkich opłat leasingowych oraz przedstawić opinię bankową. Pierwszą ratę opłaty wstępnej od umowy leasingowej powód uiszczył w dniu 6 października 2008 r. w kwocie 30.000 zł, drugą w dniu 23 października 2008 r. w kwocie 35.949 zł. (...) S.A. złożyli podpis pod umową 1 grudnia 2008 r. Procedura podpisywania umów w (...) S.A. przewiduje podpisanie umowy przez klienta, co traktowane jest jako oferta jej zawarcia. Przed podpisaniem umowy przez klienta przedstawiane są mu warunki umowy. Jeżeli klient je akceptuje to podpisuje projekt umowy. Podpisanie umowy przez przedstawicieli (...) S.A. może nastąpić jeszcze tego samego dnia, może również odwlec się w czasie. Uzależnione jest to od spełnienia warunków przez leasingobiorcę. Warunkiem może być np. uiszczenie opłaty początkowej. Raty leasingowe uiszczane są dopiero po protokolarnym przejęciu przedmiotu leasingu. W chwili podpisania umowy wtryskarki były na etapie produkcji. Raty leasingowe zaczęto naliczać od maja 2009 r. Po sierpniu 2008 r. powód miał pewność, że (...) S.A. zawrze z nim umowę.

W dniu 1 grudnia 2008 r., została podpisana przez przedstawicieli (...) S.A. umowa sprzedaży pomiędzy (...) Biurem (...) K. (...) Spółką Jawną z siedzibą w W., a (...) S.A., przy udziale powoda. Przedmiotem tej umowy był zakup wtryskarki(...) o wartości 285.779 zł oraz wtryskarki (...) o wartości 373.711 zł. Powód oraz reprezentujący sprzedawcę A. S. złożyli swoje podpisy pod umową w dniu 22 sierpnia 2008 r.

W dniu 6 października 2008 r. powód złożył wniosek o dofinansowanie projektu realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa (...) 2007-2013 (dalej (...)), pod nazwą „Wzrost konkurencyjności Firmy (...), poprzez zakup maszyn i urządzeń służących do produkcji puszek z tworzyw sztucznych dla branży chemicznej oraz wdrożenie innowacyjnej technologii etykietowania opakowań”. Powód znał zasady otrzymania dofinansowania i warunki, które musiał spełnić.

Za prowadzenie procedur konkursowych służących wyłonieniu przez Zarząd Województwa (...) projektów, które są dofinansowywane w ramach (...) odpowiedzialna jest (...) Jednostka Wdrażania Programów Unijnych (dalej (...)), która została powołana uchwałą Sejmiku Województwa (...) nr (...) z dnia 19 marca 2007 r. Do zadań (...) związanych z procedurą przyznawania w/w dofinansowania należy m. in. przygotowanie projektów umów o dofinansowanie projektów, dokonywanie płatności ze środków (...) na rzecz beneficjentów, monitorowanie rzeczowego i finansowego postępu w realizacji projektów i weryfikacja sprawozdań i wniosków o płatność sporządzonych przez beneficjentów, kontrola realizacji poszczególnych projektów dofinansowanych przez (...) czy też odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych beneficjentom.

Zgodnie z przepisami obowiązującymi w okresie składania wniosku, (...) miała 60 dni na wydanie pisma o potencjalnej kwalifikowalności projektu. Pismo stwierdzające kwalifikowalność projektu zostało powodowi wysłane 5 grudnia 2008 r. Gdyby (...) miało wiedzę, że beneficjent rozpoczął inwestycję przed datą wydania pisma, to wniosek powinien być automatycznie odrzucony. Decyzja o tym czy inwestycja została rozpoczęta, podejmowana jest na podstawie wniosku i businessplanu. W przypadku rozpoczęcia inwestycji przed terminem całe dofinansowanie nie jest kwalifikowane. Powód złożył pozwanemu umowę leasingu w lipcu 2009 r. Nowelizacja przepisów zniosła obowiązek wydawania pisma o kwalifikowalności. (...) nie zastosowała nowych przepisów do rozpoznania wniosku powoda, gdyż oceniła stan faktyczny na dzień dokonania oceny i wydawania pisma o kwalifikowalności. Zastosowano zasadę równości traktowania beneficjentów. Gdyby uwzględniono wniosek powoda, to należałoby uwzględnić również

inne wcześniej zgłoszone wnioski. Przyjmuje się, że projekt spełnia „efekt zachęty”, wtedy, gdy inwestycja nie jest rozpoczęta przed złożeniem wniosku. Rozpoczęcie inwestycji przed tą datą niweczy „efekt zachęty”.

W dniu 10 grudnia 2011 r., powód podpisał z pozwanym umowę nr (...) (...) o dofinansowanie projektu „Wzrost konkurencyjności Firmy (...), poprzez zakup maszyn i urządzeń służących do produkcji puszek z tworzyw sztucznych dla branży chemicznej oraz wdrożenie innowacyjnej technologii etykietowania opakowań”. Zgodnie z § 3 ust. 7 umowy powód zobowiązał się do realizacji projektu z należytą starannością, w szczególności ponosząc wydatki celowo, rzetelnie, racjonalnie i oszczędnie, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa krajowego i wspólnotowego oraz procedurami obowiązującymi w ramach (...) w sposób, który zapewni prawidłową i terminową realizację projektu oraz osiągnięcie celów zakładanych we wniosku o dofinansowanie projektu. W § 6 ust. 1 pkt 1 umowy strony wskazały 1 stycznia 2009 r. jako datę rozpoczęcia rzeczowego realizacji. Z kolei w § 7 ust. 3 stwierdzono, że wydatki poniesione w ramach projektu mogą być uznane za kwalifikowane wyłącznie, jeżeli zostały poniesione zgodnie z przepisami prawa krajowego i wspólnotowego, w szczególności z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych oraz zasadami uczciwej konkurencji.

Powód zgodnie z umową wskazał wyodrębniony dla projektu rachunek bankowy, wniósł zabezpieczenie w postaci weksla in blanco wraz z deklaracją wekslową, złożył oświadczenie o kwalifikowalności podatku VAT i w ramach realizacji obowiązku informacji i promocji przygotował tablice informacyjne, opisy i naklejki oraz umieścił na stronie internetowej stosowne informacje.

Pismem z dnia 4 października 2010 r. (...) wyraziła zgodę na zmianę terminu realizacji projektu w zakresie rzeczowym od 13 października 2008 r. do 1 marca 2011 r. oraz w okresie finansowym od 13 października 2008 r. do 31 marca 2011 r. W dniu 10 marca 2011 r., strony podpisały aneks nr (...) (...) do Umowy o dofinansowanie projektu zaś 25 sierpnia 2011 r., kolejny aneks do w/w umowy - nr (...) (...), a następnie w dniu 30 listopada 2011 r., jeszcze trzeci aneks - nr (...) (...), którym zmieniono postanowienia umowne, poprzez ustalenie innych terminów: rozpoczęcia rzeczowego realizacji – na 6.10.2008 r., zakończenia rzeczowego realizacji – 30.04.2012 r., zakończenia finansowego realizacji – 30.04.2012 r. oraz zakończenia realizacji – 30.04.2012 r. Drugi z w/w aneksów wprowadził zmiany dotyczące całkowitej wartości projektu określając go na kwotę 3.707.539,53 zł, przy czym całkowite wydatki kwalifikowane projektu pozostały na tym samym poziomie, tj. w kwocie 3.072.000 zł. Jednocześnie z powyższym zmianie uległa wartość środków pieniężnych, stanowiących wkład własny powoda, jako beneficjenta – tj. kwota 2.171.539,53 zł, przy czym wydatki kwalifikowane projektu pozostały na tym samym poziomie. (...) zgodziła się na wniosek powoda na zmianę terminu rozpoczęcia realizacji projektu na dzień złożenia wniosku, tj. 6 października 2008 r., gdyż było to zgodne z nowo obowiązującym rozporządzeniem. Inne terminy zmieniono ze względu na opóźnienie w dostarczeniu wtryskarek.

Powód trzykrotnie występował do pozwanego z wnioskiem o płatność. Pierwszy wniosek, o płatność z części sprawozdawczej za okres rozliczeniowy do dnia 31 grudnia 2011 r., złożył w dniu 10 stycznia 2011 r. Drugi wniosek, o płatność z części sprawozdawczej za okres rozliczeniowy do dnia 30 czerwca 2011 r. wraz z harmonogramem wydatków, złożył w dniu 12 lipca 2011 r. zaś trzeci wniosek, o płatność pośrednią dotyczącą przedmiotowego projektu, złożył 13 grudnia 2011 r.

Oświadczeniem z dnia 30 marca 2012 r., pozwany rozwiązał umowę o dofinansowanie projektu ze skutkiem natychmiastowym. Jako przyczynę wskazał naruszenie przez powoda postanowień umowy, poprzez podpisanie w dniu 22 sierpnia 2008 r. umowy leasingu finansowego nr (...) oraz umowy sprzedaży na zakup środków trwałych ujętych w dokumentacji projektowej, która to została złożona w (...) w dniu 6 października 2008 r., a więc rozpoczęcie rzeczowej realizacji projektu przez terminami wynikającymi z umowy.

Powód w adresowanym do pozwanego piśmie z 26 kwietnia 2012 r. stwierdził, że oświadczenie o rozwiązaniu umowy jest bezpodstawne, jednocześnie wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 1.416.137,19 zł. Pismo to doręczono pozwanemu 4 maja 2012 r.

Pismem z dnia 2 kwietnia 2012 r., pozwany poinformował powoda, iż jego wniosek o płatność pośrednią na realizację projektu został zweryfikowany z wynikiem negatywnym. Przyczyną negatywnego rozpoznania wniosku było naruszenie przez powoda w/w postanowień umowy z dnia 10 grudnia 2011 r.

W związku z oświadczeniem pozwanego o rozwiązaniu umowy, powód musiał korzystać z finansowania poprzez kredyty bankowe, aby spłacić zobowiązania, zaczął również ograniczać zatrudnienie. Powód produkuje opakowania na najwyższym światowym poziomie. Do tej pory przedsiębiorstwo powoda odczuwa skutki finansowe braku dofinansowania.

Sąd Okręgowy ocenił, że strony łączyła umowa nienazwana o mieszanym charakterze, mająca elementy umowy pożyczki, zlecenia i umowy agencyjnej. Pomimo cywilnoprawnego charakteru umów, źródłem praw i obowiązków obu stron były regulacje prawne odnoszące się do zagadnień objętych treścią umowy, przede wszystkim Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1628/2006 z 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej (Dz.U.U.E.L.2006.302.29). W punkcie 16 preambuły, która ma istotny walor interpretacyjny przepisów rozporządzenia, wskazano, że istotne jest zagwarantowanie, aby pomoc regionalna stanowiła rzeczywistą zachętę oraz wspierała inwestycje, których w przeciwnym razie nie dokonałoby w regionach objętych pomocą, i aby stanowiła bodziec do podejmowania nowych rodzajów działalności. Przed rozpoczęciem realizacji prac nad projektem objętym pomocą właściwe władze powinny zatem potwierdzić na piśmie, że projekt *prima facie* spełnia warunki kwalifikowalności. Powód rozpoczął realizację prac 22 sierpnia 2008 r., a więc jeszcze przed datą 5 grudnia 2008 r., tj. datą nadania tego rodzaju pisma przez pozwanego.

Ponadto z art. 5 ust. 1 rozporządzenia, wynika, że wyłączenie obejmuje jedynie pomoc przyznaną w ramach programów regionalnej pomocy inwestycyjnej, jeśli przed rozpoczęciem prac nad realizacją projektu beneficjent przedłożył władzom krajowym lub regionalnym wniosek o przyznanie pomocy, w odniesieniu do wniosków przedłożonych przed dniem 1 stycznia 2007 r., a organ odpowiedzialny za zarządzanie programem potwierdził na piśmie, że projekt, z zastrzeżeniem ostatecznych wyników szczegółowej weryfikacji, kwalifikuje się do pomocy, ponieważ spełnia kryteria określone w programie. Program pomocy winien zawierać wyraźne odniesienie do obu przytoczonych warunków. W przypadku rozpoczęcia prac przed spełnieniem warunków określonych w niniejszym artykule cały projekt nie kwalifikuje się do pomocy regionalnej. Przepis ten wskazuje wprost, że w przypadku rozpoczęcia prac przed złożeniem wniosku i potwierdzeniem na piśmie kwalifikowalności projektu przez właściwy organ, cały projekt nie kwalifikuje się do pomocy regionalnej.

Dla ustalenia prawidłowości postępowania powoda znaczenie ma również rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 października 2007 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. nr 193, poz. 1399 ze zm.), obowiązujące w dacie składania wniosku przez powoda, a wydane na podstawie art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 oraz z 2007 r. Nr 140, poz. 984). Rozporządzenie stanowiło implementację przepisów prawa wspólnotowego tj. Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1628/2006 z 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej (Dz.U.U.E.L.2006.302.29).

Zgodnie z § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego, prace związane z realizacją nowej inwestycji w przypadku mikroprzedsiębiorców, małych lub średnich przedsiębiorców mogą się rozpocząć po złożeniu przez beneficjenta pomocy wniosku, o którym mowa w § 11 ust. 1. Ustęp 3 tego rozporządzenia zawiera definicję rozpoczęcia prac związanych z realizacją nowej inwestycji, wskazując, że należy przez to rozumieć podjęcie prac budowlanych lub pierwszego prawnie wiążącego zobowiązania do zamówienia ruchomych środków trwałych, z wyłączeniem wydatków związanych z przygotowaniem i opracowaniem dokumentacji projektowej.

Zatem powód jeszcze przed rozpoczęciem realizacji projektu podjął pierwsze wiążące prawnie zobowiązanie do zamówienia ruchomych środków trwałych. W dniu 22 sierpnia 2008 r. stał się stroną trójstronnej umowy sprzedaży wtryskarek objętych wnioskiem. Ponadto tego samego dnia złożył ofertę zawarcia umowy leasingu, co również stanowi

zobowiązanie powoda, gdyż oferta wiąże powoda do czasu, gdy nie zostanie odrzucona. Powód rozpoczął więc prace związane z realizacją nowej inwestycji jeszcze przed złożeniem wniosku.

Sąd nie zaakceptował stanowiska powoda odnośnie interpretacji wyjaśnień Komisji Europejskiej skierowanych do państw członkowskich (FAQ 2012 s.11), ponieważ złożenie oferty zawarcia umowy leasingu i umowy sprzedaży z dnia 22 sierpnia 2008 r. były czynnościami pociągającymi za sobą zobowiązania, które służyły bezpośrednio wdrożeniu projektu. Jednocześnie na podstawie zakresu i kierunków zmian kolejnych rozporządzeń Ministra Rozwoju Regionalnego nie można doszukiwać się wykładni wcześniejszych rozporządzeń.

Zdaniem Sądu I instancji nie sposób zgodzić się z powodem, że oferta zawarcia umowy leasingu go nie wiązała i mógł się z niej w każdej chwili wycofać. Oferta to jednostronna czynność prawna oferenta, zawierająca stanowczą propozycję zawarcia umowy określonej treści (zob. m.in. S. Grzybowski, System Prawa Cywilnego, t. 1, Część ogólna, Ossolineum 1974, s. 478; M. Jasiakiewicz, Ofertowy system zawierania umów w polskim prawie cywilnym, Toruń 1993, s. 57; M. Gutowski, Charakter prawny oferty na tle niedawnych zmian w kodeksie cywilnym, PiP 2005, z. 3, s. 72–79). Przede wszystkim jednocześnie powód złożył ofertę zawarcia umowy sprzedaży z dnia 22 sierpnia 2008 r. dotyczącą wtryskarek objętych projektem. Ponadto oferta zawarcia umowy wiąże powoda i uzależniona jest od przyjęcia oferty przez kontrahenta. W tym wypadku, o czym świadczą dalsze okoliczności, zamiarem powoda była realizacja obu umów, uzależniona jedynie od spełnienia przez powoda warunków (...) (...). Wycofanie oferty było uzależnione od woli kontrahenta. Ewentualne prawo do cofnięcia oferty wynikające z przepisu art. 66 § 2 k.c. nie ma znaczenia dla oceny zachowania powoda, gdyż powód z tej możliwości nie skorzystał i podjął prawnie wiążące zobowiązanie przed złożeniem wniosku.

Gdyby jednak przyjąć, że złożenie w dniu 22 sierpnia 2008 r. oferty przez powoda nie stanowiło prawnie wiążącego zobowiązania, to jest takim prawnym zobowiązaniem uiszczenie pierwszej raty opłaty wstępnej w związku z zawarciem umowy leasingu. Rata ta została uiszczona przez powoda 6 października 2008 r. Zobowiązaniem takim jest również zawarcie umowy leasingu i sprzedaży wtryskarek w dniu 1 grudnia 2008 r., a więc w dniu podpisania umów przez (...) S.A. Rata opłaty wstępnej oraz zawarcie ww. umów nastąpiło przed uzyskaniem pisma pozwanego o kwalifikowalności projektu, które to pismo zostało nadane 5 grudnia 2008 r. Nie ma znaczenia dla oceny spełnienia przez powoda warunków uprawniających do żądania zapłaty, fakt późniejszego aneksowania umowy w zakresie daty rozpoczęcia rzeczowego realizacji projektu. Pozwany zgodził się na zmianę tej daty z uwagi na obowiązujące w dacie aneksu przepisy. Powód, który zeznał, że przygotowywał się bardzo starannie do realizacji projektu, zapoznawał się z przepisami, broszurami, w ocenie Sądu musiał mieć wiedzę o konieczności spełnienia podstawowego wówczas warunku, tj. wstrzymania się z realizacją projektu do czasu uzyskania potwierdzenia kwalifikowalności projektu.

A zatem pozwany prawidłowo i zgodnie z umową łączącą strony złożył skutecznie oświadczenie o rozwiązaniu umowy. Powód naruszył przepisy prawa wspólnotowego i krajowego odnośnie realizacji projektu i ponoszenia wydatków, czym naruszył § 3 ust. 7 i § 7 ust. 3 umowy. Naruszył również § 6 ust. 1 pkt 1 umowy, podejmując pierwsze prawnie wiążące zobowiązanie 22 sierpnia 2008 r. Podstawą prawną rozwiązania umowy jest jej § 19 ust. 1 pkt 2 lit. b.

Komentarz na który powołuje się powód w załączniku do protokołu rozprawy z dnia 10 września 2014 r. „FAQ 2012” został wydany w okresie obowiązywania innego stanu prawnego, niż rozpatrywany w niniejszej sprawie.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy oddalił powództwo. Gdyby powód przedłożył pozwanemu wszystkie posiadane dokumenty związane z realizacją projektu, to nie przeszedłby konkursu i zostałby odrzucony. Powód nie może obecnie skutecznie powoływać się na nowy stan prawny dla oceny prawidłowości wniosku składanego pod rządami rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 października 2007 r., gdyż biorąc pod uwagę równość wszystkich aplikujących do uzyskania pomocy, musiałyby być traktowany wyjątkowo i z naruszeniem tych przepisów. O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Powód zaskarżył apelacją wskazany wyrok w całości. Zarzucił:

1. naruszenie art. 44 ust. 1 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008 z 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz.U.U.E.L.2008.214.3) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że ocena prawna roszczeń powoda winna być dokonywana na podstawie rozporządzenia Komisji (WE) nr 1628/2006 z 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej (Dz.U.U.E.L.2006.302.29);

2. naruszenie art. 8 ust. 2 Rozporządzenia 800/2008 (stanowiącego odpowiednik art. 5 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 pkt j Rozporządzenia 1628/2006) poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że czynność powoda w postaci podpisania wzorca umowy leasingu wraz z załącznikami stanowi „rozpoczęcie prac” a tym samym narusza wymienione przepisy Rozporządzenia 800/2008 przy równoczesnym zaniechaniu zbadania, czy projekt powoda zostałby podjęty bez zakwalifikowania go do dofinansowania;

3. naruszenie art. 66 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że złożenie podpisu pod tekstem wzorca umowy leasingu stanowi ofertę zawarcia umowy leasingu w sytuacji, w której oświadczenie powoda zawierało warunki potestatywne;

4. naruszenie art. 66 § 1 oraz art. 709(1) k.c. poprzez przyjęcie, że „powód złożył ofertę zawarcia umowy sprzedaży z dnia 22 sierpnia 2008 r. dotyczącą wtryskarek objętych projektem” (s. 14 uzasadnienia zaskarżonego wyroku) w sytuacji, gdy zgodnie z art. 709(1) k.c. umowę dotyczącą nabycia rzeczy od oznaczonego zbywcy zawiera finansujący, którym w stanie faktycznym niniejszej sprawy był (...) S.A., nie zaś powód;

5. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę dowodu z dokumentów w postaci aneksów do umowy nr (...)(...) z 10 grudnia 2010 r. i ustalenie, że zgoda pozwanego na zmianę terminu początkowego realizacji projektu pozostaje bez znaczenia dla oceny spełnienia warunków uzyskania dofinansowania, co prowadzi do logicznej sprzeczności w postaci ustalenia, iż pozwany zgodził się na przesunięcie terminu początkowego realizacji projektu na datę, w której projekt, ze względu na datę doręczenia powodowi pisma pozwanego o kwalifikowalności wydatków, nie mógłby być realizowany.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i zasądzenie od pozwanego kwoty 1.416.137,19 zł z ustawowymi odsetkami od 19 maja 2012 r. do dnia zapłaty, jak również rozstrzygnięcie o kosztach procesu za obydwie instancje według norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Sąd Okręgowy zastosował do umowy zawartej przez strony rozporządzenie Komisji (WE) nr 1628/2006 z 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej (Dz.U.U.E.L.2006.302.29). Tymczasem jak słusznie podnosi skarżący, w dniu 29 sierpnia 2008 r., w miejsce dotychczasowego, weszło w życie Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz.U.U.E.L.2008.214.3), co wynika z jego artykułu 45. Skoro wniosek o dofinansowanie projektu został złożony 6 października 2008 r., to subsumpcja powinna polegać na przyporządkowaniu do stanu faktycznego przepisów rozporządzenia nr 800/2008. Można dodatkowo zauważyć, że nowe rozporządzenie stosowało się co do zasady także do pomocy indywidualnej przyznanej przed jego wejściem w życie (art. 44 ust. 1).

Wadliwe zastosowanie nieobowiązującego rozporządzenia ma istotne znaczenie, ponieważ zawierało ono regulację w nowym rozporządzeniu już niepowtórzoną, dotyczącą procedury kwalifikowalności projektu. Była o tym mowa w punkcie 16 preambuły Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1628/2006, co Sąd Okręgowy w szczególny sposób

wyeksponował, nadając rozstrzygające znaczenie uzyskaniu przez powoda potwierdzenia spełnienia warunków kwalifikowalności projektu w piśmie z dnia 5 grudnia 2008 r., a więc sporządzonym już po rozpoczęciu realizacji projektu. Tymczasem w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy pozostało już tylko kryterium „efektu zachęty”, zdefiniowane w art. 8 ust. 2 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008, jako sytuacja, w której „beneficjent przed rozpoczęciem prac nad projektem lub działaniem złożył do danego państwa członkowskiego wnioski o przyznanie pomocy”, co oznacza, że relewantnym momentem dla oceny prawa do uzyskania pomocy przez powoda nie był dzień 5 grudnia 2008 r., lecz 6 października 2008 r.

Pismo stwierdzające kwalifikowalność projektu nie miało już podstawy w obowiązującym bezpośrednio prawie wspólnotowym. Pozostawało natomiast w zgodzie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego z 11 października 2007 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz.U.2007.193.1399), w brzmieniu sprzed zmiany jego paragrafu 12, dokonanej rozporządzeniem zmieniającym z 16 grudnia 2008 r. (Dz.U.2008.224.1483). Według tego przepisu prace związane z realizacją nowej inwestycji mogły się rozpocząć po uzyskaniu pisemnego potwierdzenia, z zastrzeżeniem szczegółowej weryfikacji wniosku, że nowa inwestycja spełnia warunki uzyskania pomocy i kwalifikuje się do objęcia pomocą. Dopiero zmiana paragrafu 12, która weszła w życie 1 stycznia 2009 r., dostosowała jego treść do rozporządzenia Komisji (WE) Nr 800/2008, obowiązującego już – jak to wyżej zaznaczono – od 29 sierpnia 2008 r. Spóźniona implementacja prawa wspólnotowego nie może mieć jednak znaczenia dla oceny sytuacji prawnej powoda. W art. 45 Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 800/2008 postanowiono, że „rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich”, co jest zresztą odzwierciedleniem ogólnej reguły zapisanej w art. 288 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE): „Rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich.”

„Cecha bezpośredniości obowiązywania rozporządzeń oznacza, że są one wiążące z chwilą ich wejścia w życie, przy czym datę wejścia w życie rozporządzenia ocenia się według reguł i zasad prawa wspólnotowego, nie zaś według prawa krajowego. Nie jest bowiem konieczny dla uzyskania przez nie mocy obowiązującej akt inkorporacji zawartych w nich treści do prawa wewnętrznego państw członkowskich.” (Wróbel A. (red.) Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy, Monografia, Zakamycze 2005). „Bezpośrednie stosowanie (obowiązywanie) rozporządzenia oznacza, że jego wejście w życie i stosowanie (...) nie jest zależne od jakiegokolwiek środka recepcji do prawa krajowego. Akt ustawodawczy prawa krajowego przetwarzający treść bezpośrednio stosowalnego przepisu prawa wspólnotowego nie może w żaden sposób wpływać na bezpośredni skutek (stosowanie) lub określoną traktatowo właściwość ETS” (wyrok ETS z 10.10.1973r. w sprawie Fratelli Variola S.p.A. v. Amministrazione italiana delle Finanze 34-73, Rec. 1979, s. 981). „Nie można zaakceptować sytuacji, w której państwo członkowskie mogłoby stosować w sposób niekompletny lub wybiórczy przepisy rozporządzenia wspólnotowego, aby nie stosować pewnych aspektów prawa wspólnotowego, którym się sprzeciwia lub uznaje za sprzeczne z interesem narodowym.” (wyrok ETS z 17.02.1979r. w sprawie Commission of the European Communities v. United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland 128/78, Rec. 1979, s. 419).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego konieczność bezpośredniego stosowania nowej regulacji zawartej w Rozporządzeniu nr 800/2008 wyłącza zarazem możliwość oparcia rozstrzygnięcia o wcześniejsze – z 2006 r. a obowiązujące do 1 stycznia 2013 r., wytyczne regionalne (Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013; Dz.U.U.E.C.2006.54.13). W punkcie 38 wytycznych mowa jest o wymogu potwierdzenia projektu, co odpowiada regulacji zawartej w Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1628/2006 ale nie przystaje już do Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 800/2008 (jak również rozporządzenia MRR z 11.10.2007 r. w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2009 r.) i dlatego nie mogło zadecydować o ustaleniu momentu istotnego z punktu widzenia oceny spełnienia „efektu zachęty”.

Przesądzenie o wadliwości podstawy prawnej powołanej przez Sąd Okręgowy i stwierdzenie, że ocena spełnienia „efektu zachęty” musi być dokonywana na dzień złożenia wniosku, implikuje konieczność rozważenia, kiedy w przypadku powoda nastąpiło rozpoczęcie prac o jakich mowa w art. 8 ust. 2 Rozporządzenia nr 800/2008. Jak wskazuje A. Kazanowski w Komentarzu Komentarz do art. 8 Rozporządzenia, „w wyjaśnieniach wystosowanych

do państw członkowskich (FAQ 2012, s. 11) Komisja zwraca uwagę, że podjęcie pierwszych zobowiązań powinno być w szczególności rozumiane jako rozpoczęcie prac, jeżeli z ekonomicznego punktu widzenia wycofanie się z tych zobowiązań nie jest możliwe lub jest utrudnione.” Z kolei rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z 11 października 2007 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych w § 12 ust. 2 stanowi o „pierwszym prawnie wiążącym zobowiązaniu do zamówienia ruchomych środków trwałych.” Można jeszcze zauważyć, że kolejne rozporządzenie MRR wydane w tym samym przedmiocie z 15 grudnia 2010 r. (Dz.U.2010.239.1599), w § 19 ust. 3 wymienia przykłady rozpoczęcia prac a pośród nich zawarcie umowy sprzedaży i leasingu.

Efekt zachęty występuje wówczas, gdy możliwość uzyskania środków pomocy publicznej stanowi bodziec do rozpoczęcia przez przedsiębiorstwo działalności danego rodzaju w celu rozwoju własnego potencjału i zwiększenia atrakcyjności na rynku towarów lub usług. Taka sytuacja miała miejsce w przypadku powoda, który bazował w swej działalności na maszynach okazjnie sprowadzonych zza granicy i zdecydował się na zmianę technologii produkcji na bardziej zaawansowaną tylko ze względu na perspektywę uzyskania dofinansowania ze środków unijnych. By spłacić zobowiązania, które zamierzał pokryć środkami pochodzącymi z dofinansowania, musiał ostatecznie powód zaciągnąć kredyty bankowe (zeznania powoda – k.431-433).

Jak niewadliwie ustalił Sąd Okręgowy, przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy, co nastąpiło w dniu 6 października 2008 r., powód podpisał w dniu 22 sierpnia 2008 r. umowę leasingu finansowego oraz wystawił weksel in blanco na zabezpieczenie tej umowy, która zawierała warunek zawieszający. Znaczenie prawne podpisu powoda nie wykraczało poza ofertę, której przyjęcie uzależnione było w znacznej mierze od zachowania samego zainteresowanego (warunki potestatywne). Stanowiło w istocie jedynie element czynności przygotowawczych, niezbędnych przecież do podjęcia odpowiedzialnej decyzji o wystąpieniu z wnioskiem o przyznanie pomocy.

Wycofanie się z warunkowych zobowiązań podjętych w dniu 22 sierpnia 2008r. było możliwe, łatwe i nie pociągałoby za sobą konsekwencji ekonomicznych. Jak to zostało wykazane za pomocą zeznań świadków: K. W. i G. P. (k.514-517), oferta ta nie była prawnie wiążąca – w tym znaczeniu, że mógł powód się z niej wycofać, podobnie jak odwołalne było zamówienie złożone u sprzedawcy przedmiotu leasingu – Tajwańskiego B. (...) K. M. sp.j. Powód mógł zrezygnować z zawarcia umowy i w konsekwencji także spowodować rezygnację przez finansującego z kupna wtryskarek. W okolicznościach sprawy powód mógłby zrezygnować z zawarcia umowy jeszcze w listopadzie 2008 r. i poinformować o tym (...) S.A. albo na przykład nie uiścić opłaty, a w takich sytuacjach przedstawiciele spółki nie podpisaliby umowy leasingu w dniu 1 grudnia 2008 r. i nie doszłoby także do wysłania do Tajwanu zamówienia dotyczącego dostawy wtryskarek, co nastąpiło w pierwszych dniach grudnia 2008 r. i mogło być anulowane jeszcze do rozpoczęcia procesu ich produkcji, a więc przez około 10 dni od otrzymania zamówienia. Zarazem w takiej sytuacji doszłoby do zwrotu powodowi zarówno niewypełnionego weksla jak i deklaracji wekslowej.

Zgodnie z art. 381 k.p.c. sąd drugiej instancji może co do zasady pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny nie skorzystał z tego uprawnienia uznając, że uwzględnienie wniosku dowodowego jest konieczne dla rozstrzygnięcia sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 lipca 2015 r., I UK 378/14, Lex nr 1771081). Przepis ten nie może stanowić przeszkody do wyjaśnienia okoliczności koniecznych do prawidłowego rozstrzygnięcia sporu, do czego zawsze powinien dążyć sąd drugiej instancji (wyrok Sądu Najwyższego z 28 marca 2014 r., III CSK 150/13, Lex nr 1489245). Trzeba też zaznaczyć, że Sąd Okręgowy wypowiedział się co do wiążącego charakteru oferty powierzchownie, bez nawiązania do praktyki gospodarczej jaka była stosowana w procedurze zawierania umów dotyczących specjalistycznych, kosztownych urządzeń. W takim wypadku poważne zastrzeżenia nasuwało ustalenie zawarte w motywach rozstrzygnięcia, że (...) S.A. mógł umowę podpisać w każdej chwili, także wbrew woli powoda. Jako okoliczność istotna, zwłaszcza przy odmiennej subsumpcji od dokonanej przez Sąd I instancji, wymagała zweryfikowania, nawet przy zastosowaniu art. 232 zd. 2 k.p.c. (gdyby powód sam nie zaoferował stosownego dowodu).

Przedstawione okoliczności sprawy pozwalają na stwierdzenie, że beneficjent (powód) nie rozpoczął prac nad projektem przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy. Uiszczenie opłaty w dniu 6 października 2008 r. nie było

już czynnością podjętą przed wnioskiem i dlatego, tak jak i dalsze działania podejmowane przez powoda, nie wpłynęło na ocenę zrealizowania „efektu zachęty”. Pozwany nie miał więc podstaw do rozwiązania umowy, którą powinien wykonać, co wyrażać się powinno w zapłaceniu powodowi kwoty 1.416.137,19 zł. Kwota ta wynika z umowy i nie jest między stronami sporna, co wyraźnie przyznał pełnomocnik pozwanego na rozprawie apelacyjnej (00:02:37). Ustalenie jej wysokości nastąpiło przy zastosowaniu art. 229 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Orzeczenie o odsetkach ustawowych zapadło na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. – powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 1.416.137,19 zł w piśmie doręczonym 4 maja 2012 r. (k.265-271).

Z przedstawionych względów, przyjmując za swoje ustalenia Sądu Okręgowego, uzupełnione w toku postępowania apelacyjnego i skorygowane odnośnie wadliwego stwierdzenia, że przedstawiciele (...) S.A. mogli podpisać umowę leasingu nawet już w dniu podpisania jej przez powoda, jak również, że pozwany rozwiązał umowę – w rzeczywistości złożył tylko oświadczenie w tym przedmiocie jak się okazało, nieskuteczne, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku. Orzeczenie o kosztach za obie instancje zapadło na zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 k.p.c.) i obejmuje zwrot uiszczonych przez powoda opłat: od pozwu i od apelacji oraz koszty zastępstwa adwokackiego w stawkach minimalnych.

Marzena Konsek-Bitkowska Bogdan Świerczakowski Paweł Iwaniuk